

Är Allah Bibelns Gud?

En judisk syn på saken

Gabriel A.
Goldberg, fil. mag.

Är islams gud, Allah, identisk med Abrahams, Isaks och Jakobs Gud? Svaret beror på vem du frågar.

– En evangeliskt kristen fundamentalist förkastar antagligen

varje antydning om att Allah och Gud är densamme.

– En muslimsk apologet hävdar med lika starkt emfas att Allah är samme Gud som de kristnas och judarnas. En from muslim framhåller också att Adam, Abraham, Ismael, Isak, Jakob och t.o.m. Jesus alla var muslimer.

– Kristna engagerade i interreligiös dialogverksamhet, i synnerhet de som lutar åt det liberalteologiska, humanistiska och multikulturella hållet, hävdar entusiastiskt att de tre stora monoteistiska religionerna – kristendom, judendom och islam – alla är abrahamitiska och att alla tror på samme Gud.

Frågan är teologisk, men den kastar en betydligt bredare skugga än så. Allt som oftast gör människor med föga eller ingen religiös anknytning – politiker, nyhetskommentatorer och mediaoraker, folk ur den sociala "eliten" och t.o.m. från underhållningsbranschen – slarviga och okritiska uttalanden till stöd för islam som en närbesläktad tro. Den banalt undergivna politiska korrektheten får ersätta noggrann biblisk analys.

Finns någon judisk åsikt i frågan?

Precis som på den kristna sidan finns bland judar olika åsikter om Allah. Judiska liberalteologer, spegelbilder av sina kristna motsvarigheter, tenderar att erkänna islams Allah som identisk med Bibelns Gud. Vissa ortodoxa judar hyser också denna uppfattning, dock mindre en-

tusiastiskt, beroende på islams teologiska anspråk och dess aggressiva antisemitism. Andra avfärdar tanken helt och hållet.

Den medeltida rabbiniska auktoriteten Maimonides (1135-1204) betraktade både kristna och muslimer som monoteister och följaktligen inte avgudadyrkare, men ansåg deras tro vara olämplig för judar.

Rabbi Avrohom Karelitz (1878-1953), känd som *Chazon Ish*, framhöll att islam innebär avgudereri. Han citerade Rabbi David ibn Zimra (1479?-1573), produktiv auktoritet på religiös lagstiftning, vilken konstaterat att man måste finna sig i att dö hellre än att underkasta sig tvångskonvertering till islam (ett vanligt hot för judar som levde under muslimskt styre).

Det bör betonas att vissa föreskrifter i *Torahn* kan tillfälligt få upphävas – t.ex. sabbatens inskränkningar – om man däri- genom kan rädda liv. Att rädda liv kommer alltid i första hand. Å andra sidan finns också fyra kategorier av lagar som aldrig under några som helst omständigheter får överträdas, inte ens under hot om död eller martyrskap. De innefattar förbuden mot avgudadyrkan, mord, incest och äktenskapsbrott. Eftersom en jude måste vägra att konvertera till islam även om han hotas till livet, följer av detta att islam måste klassificeras som avgudereri.

Likheter och olikheter

Muslimska källor hävdar vanligtvis att Allah är densamme som de kristnas och judarnas Gud. Båda tillhör "Bokens folk", d.v.s. de har delgivit den Gudomliga uppenbarelse men förvanskat Allahs budskap och därmed nödvändiggjort profeten Muhammeds ankomst och hans klarläggande uppenbarelse. Muslimsk tradition erkänner ett stort antal personligheter i *Tanach* (Gamla testamentet) och Nya testamentet som islamska profeter. Den muslimska heliga skriften, *Quran* (Koranen), återger många av Bibelns berättelser, även om såväl namn

som andra fakta ofta ändras. Ett exempel: Det var enligt muslimsk tradition *Ismael*, inte Isak, som Abraham stod i begrepp att offra.

Dessa "faktafel" ser somliga som bevis att islam är en hafsig kopia eller t.o.m. en djävulsk förfalskning. Religionsdialogens tillskyndare slätar över sådana skiljaktigheter och fokuserar istället på likheter, i synnerhet Abraham som gemensam biologisk och andlig förfader samt på att muslimsk religiös praxis, såsom böneriktning mot Jerusalem, en köstradition som kallas *halal* (i någon mån påminnande om de mycket strängare judiska kosherprinciperna), manlig omskärelse och fasta bönetider antyder släktskap. Böneriktningen mot Jerusalem övergavs emellertid redan på ett tidigt stadium till förmån för Mecka, eftersom Muhammed inte fick erfara den önskvärda judiska masskonversionen till sin nya religion.

Kristna araber använder det arabiska ordet "Allah" för att beteckna Gud, men detta har sin grund i kulturell *lingvistisk* påverkan och inte i teologisk övertygelse. Å andra sidan har den muslimska regeringen i Malaysia opponerat sig mot att kristna använder biblar där "Gud" översatts med det arabiska ordet "Allah" – detta enligt utsago för att förhindra kristen proselytisering (redan förbjuden), men också för att dra en tydlig gräns mellan islam och kristendom.

Den historiske Allah

Vem är Allah? Namnet "Allah" förekommer långt innan Muhammed under början av 600-talet grundade islam och inledde sitt våldsamma "kors-tåg" genom Arabien, massakrerade otrogna och erövrade deras länder. Det finns en stor mängd av arkeologer uppdagade inskriptioner med namnet "Allah" i det för-islamska Arabien. Allah var en av närmare 400 gudar, demoner eller *djinner* (andeväsen) som de hedniska araberna dyrkade. I det för-islamska Mecka var Allah den

högste bland de många gudar som tillbads vid den berömda svarta stenen/kuben, på arabiska *Ka'abah*, och vid flera liknande hedniska kultplatser med heliga stenar i Arabien. Muhammeds icke-muslimske far bar namnet Abdallah, "Allahs slav", vilket i detta fall syftar på den för-islamske arabiske hednaguden. Olika uppfattningar råder huruvida Allah var den mångud som tillbads av araberna; detta förnekas frentiskt av muslimer.

Det tycks som om Allah "konverterade" till islam när Muhammed valde ut honom bland hans hedniska gelikar. Dessutom införlivades ett flertal andra hedniska seder ur den för-islamska arabiska kulturen, däribland *Hajj*, pilgrimsfärden till Mecka, vördnaden för Ka'abah och det rituella stenandet av tre pelare som representerar djävulen. Dessa seder praktiseras än idag inom islam.

Det faktum att grundläggande företeelser inom islam, speciellt den *centrala* gudomen, har sitt ursprung i en hednisk miljö, utgör ett tillräckligt övertygande skäl att förkasta tanken på att Allah skulle vara identisk med Bibelns Gud. Men det finns, betraktat ur ett judiskt perspektiv, ett ännu mera fundamentalt faktum vilket gör att Allah verkligen är väsensskild från Gud.

Guds sanna natur

Monoteistisk tro som sådan garanterar inte judiskt bifall enligt bibliska normer. I själva verket avvisade judarna redan tidigt *ett* slags monoteism som hednisk. Fastän de grekiska filosoferna gav en läpparnas beaktelse till den hellenistiska gudavärlden, antog flera av dem (däribland Aristoteles och Platon) att en "Skaparkraft" (en ensam, första energi, visdom eller gudom) utgjorde universums ursprung.

Den hellenistiska kulturen hade många beundrare bland antikens judar. Men rabbinerna avvisade den grekiska filosofiska monoteismen som stridande mot Torahn, eftersom den gav en missvisande bild av Guds sanna natur. De ansåg "Skaparkraften" vara obiblisk, d.v.s. hednisk. Filosofernas "gud" var en transcendent kraft som "skapat" universum men som därefter tagit sin hand ifrån detta. Han var en icke-omtänksam, icke-kärleksfull och fullständigt oengagerad skapare. Han slungade ut de bollar som utgör planeterna och stjärnorna och vände sedan ryggen åt det hela. Här fanns ingen gudomlig försyn överhuvudtaget, vilket var tillräcklig anledning att förkasta den grekiska monoteismen.

Bibelns Gud är inte så transcendent att han blir oengagerad. Redan från allra

första början var Gud ständigt involverad i vad som pågick i sitt universum och i mänsklighetens historia. Han påverkar naturen och såväl nationers som individuella människors öden. Ibland styr han deras hjärtan och tankar. Han talar till dem eller sänder dem budbärare, änglar. Rabbinerna framhöll att Gud t.o.m. var engagerad i varje liten fågels öde, något som påpekades även av Jesus (Matt. 10:29). Ingen stukar en tå om inte Gud har tillåtit det. Guds överinseende (på hebreiska *hashgachah*) märks på såväl makro- som mikronivå.

Rabbinerna hade ett speciellt namn på judar som accepterade den grekiska tanken på en enda andlig skapare som inte interagerade med människorna: "epikuréer" (efter den grekiske filosofen Epikuros), på hebreiska "*epikursim*". Detta ord har ända fram i vår egen tid kommit att beteckna judiska kättare.

Allah är olik Gud

De monoteistiska grekerna hade fel angående Guds natur och detsamma gäller muslimerna. Islamsk tradition tillskriver Allah 99 namn, som alla avser en specifik egenskap. Ett av dessa namn är Den kärleksfulle. Men genom hela Koranen tycks Allah vara allt annat än kärleksfull (och när han ändå *är* detta, är det enligt muslimska kommentarer endast gentemot muslimer). I själva verket är hans allt över-skuggande karaktäristika i Koranen att han är dömande, beräkande, hämndlysten och vred. Ett genomgående tema är bestraffningen av icke-muslimer, deras överlämnande till helvetet och dess kval.

Fastän Allah också betecknas som Den nådefulle och förlåtande, tycks han ofta vara raka motsatsen. "Oavsett om du [Muhammed] ber om förlåtelse för dem [hycklarna] eller inte, och även om du ber 70 gånger om förlåtelse för dem, kommer Allah inte att förlåta dem..." (Sura 9:80). Koranen ger inga bevis för att Allah älskar världen eller att han är nåderik. Han är snarare en arg sint, bestraffande härskargestalt.

Den kärleksfulle Fadern

Guds natur i judisk och kristen tro är den kärleksfulle faderns. Vi är hans barn. Han är god. Han älskar oss, tillrättaviser oss, förser oss och skyddar oss. Han t.o.m. känner vårt lidande (se Jes. 63:8-9). Och även om hans tuktan må vara hård, går hans tålmod, trofasthet, nåd och förlåtelse som en röd tråd genom hela Bibeln. Han äger ett nära förhållande till individen och en unik, intim relation med sitt Utvalda folk. Både judar och kristna ber till Gud med orden "Fader vår som är i himmelen". Gud älskar världen.

Gustav Doré: Paradiso

Mot detta står att ingenting i muslimsk tradition, minst av allt i Koranen, tyder på att Allah är en kärleksfull och omtänksam fader. Tvärtom, blotta antydning inför en muslim om Guds faderskap kan framkalla ett ilsket och kategoriskt avståndstagande. Den enda far en muslim erkänner är sin biologiske.

Klyftan mellan Gud och Allah är stor, fullt jämförbar med den mellan Gud och den grekiska "Skaparkraften".

Ett lättköpt antagande, som förekommer i religionsdialogsammanhang, är att Abrahams biologiske son Ismael, arabernas urfader, överförde Abrahams tro till muslimerna. Någon gång under historiens lopp övergav hans ättlingar Abrahams tro och blev hedningar, och trots sin monoteism bevarar islam betydande hedniska inslag.

Abraham är en trons förkämpe för såväl judar som kristna. I kontrast till sitt samhälles och t.o.m. sin familjs utbredda avgudadyrkan trodde han på En enda sann Gud. Hans tro hade inga inslag av vare sig anpasslighetsfilosofi eller synkretism, eller ens av interreligiös dialog. Det var hans oförfalskade tillit som gjorde honom olik alla andra och fick Gud att utvälja honom till att bli en välsignelsernas förmedlare till världen. Den banala generaliseringen "abrahamitisk tro" är i själva verket raka motsatsen till vad Abraham stod för.

(I nästa utgåva av **HASHIVAH** kommer vi att närmare studera några uppseendeväckande grundläggande trosprinciper inom islams huvudfära. Med dessa i åtanke är den liberala västvärldens och i synnerhet dialogivarnas hyllningar till islam synnerligen oroande.)